

Wstęp

Historia pokazuje, że zło, którego orężem jest kłamstwo i strach, wciela się i objawia w życiu jednostek, grup i w całych systemach sprawowania władzy i zniewalania narodów¹.

Ks. Franciszek Blachnicki

Ksiądz Franciszek Blachnicki był i jest jedną z najważniejszych postaci w historii Kościoła katolickiego na Górnym Śląsku i w Polsce. Można go bez najmniejszej obawy postawić w jednym szeregu z takimi personami XX-wiecznej historii Kościoła katolickiego w Polsce, jak Stefan Wyszyński, Karol Wojtyła (Jan Paweł II), siostra Faustyna Kowalska czy Jerzy Popiełuszko. Choć losy tych osób, ich wkład w ewangelizację czy ich wizje Kościoła różniły się, to jeden element spajał wszystkich: bezgraniczne oddanie się służbie Kościoła, poddanie się woli Bożej i nieskończona ufność w Boże miłosierdzie.

Warto przybliżyć społeczeństwu postać księdza Blachnickiego i jego dokonania, które nie były związane tylko i wyłącznie ze sferą wyznaniową, ale również z kulturą i społeczną. Jego bogata działalność w różnych dziedzinach życia wpłynęła na losy wielu osób, które zetknęły się z nim bezpośrednio, ale również za pośrednictwem dzieł jego życia, takich jak przede wszystkim *Ruch Światło-Życie*. Spuścizna księdza Blachnickiego jest wciąż żywa i przynosi nowe efekty. W tym miejscu trzeba wspomnieć jeszcze o jednym – jakże ważnym – aspekcie jego życiorysu. Działalność księdza Blachnickiego przypadła na ciężkie lata rządów komunistycznych w Polsce, które warunkowały i wpływały na jego postępowanie.

Celem publikacji jest przybliżenie postaci księdza Franciszka Blachnickiego, ze szczególnym uwzględnieniem rydułtowskiego epizodu w jego biografii. Mimo że jego posługa duszpasterska w parafii Świętego Jerzego w Rydułtowach trwa-

¹ F. BLACHNICKI, *Mysli, wyznania, testament*, Lublin 2002, s. 55.

ła tylko dwa lata (1953–1954), okres ten ma ogromne znaczenie w zrozumieniu jego dalszych losów i postawy. To właśnie w Rydułtowach doświadczył – w wyniku budowy „Domku Maryi” i grotty – pierwszych kontaktów z władzą komunistyczną. Te przeżycia z jednej strony wzmocniły jego pewność siebie i przekonanie o słuszności postępowania, a z drugiej – unaocznily mu sposób i metody postępowania komunistów, dążących do ograniczenia roli i wpływu Kościoła katolickiego na polskie społeczeństwo. Drugim powodem, dla którego okres rydułtowski okazał się niezwykle ważny, było zorganizowanie pierwszej Oazy Dzieci Bożych w Biblieli, w której udział wzięli ministranci z Rydułtów. To wydarzenie badacze zgodnie uznają za prapoczątek Ruchu Światło-Życie².

„Był naprawdę dobry” – ten początkowy fragment tytułu książki, dobrze oddający postawę księdza Blachnickiego, zaczerpnięty został z wywiadu z Walentym Siodmokiem. Publikacja jest podzielona na cztery rozdziały. W pierwszym opisano ateizację i laicyzację na Górnym Śląsku po II wojnie światowej, w szczególności w kontekście głównych pól działalności księdza Blachnickiego, czyli ateizacji dzieci i młodzieży oraz likwidacji katolickich stowarzyszeń. W drugim rozdziale przedstawiono – w sposób syntetyczny – biogram księdza Blachnickiego. Następny rozdział poświęcony jest jego działalności w Rydułtowach. Przedstawiono w nim przede wszystkim budowę „Domku Maryi” oraz grotty, a także organizację i przebieg pierwszej oazy. W rozdziale czwartym przedstawiono księdza Blachnickiego w pamięci wiernych. W dalszej części publikacji znalazły się wspomnienia i wywiady z osobami, które miały okazję spotkać księdza Blachnickiego w swoim życiu lub były zaangażowane w jego dzieła – ze szczególnym uwzględnieniem etapu rydułtowskiego w jego biografii. Zamieszczono także cztery dokumenty źródłowe: „Dzienniczek Ministranta” Henryka Nawrata, pismo Tajnej Rady Związku Dobrych Duchów do choralisty Nawrata, *Kronikę Oazy Dzieci Bożych w Biblieli* Gemmy Kocur oraz list księdza Blachnickiego do Henryka Nawrata.

W książce wykorzystane zostały materiały zgromadzone w Archiwum Akt Nowych, Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach, Archiwum Głównym Ruchu Światło-Życie w Lublinie, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej: w Katowicach, Rzeszowie i Warszawie, Archiwum Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, Archiwum Państwowym w Katowicach oraz Archiwum Parafii Świętego Jerzego w Rydułtowach. Ze względu na trwający proces beatyfikacyjny w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach autorom nie udostępniłono teczek osobowych księdza Blachnickiego. Sięgnięto ponadto do materiałów archiwalnych pochodzenia prywatnego, dokumentów opublikowanych, zebranych

² A. WODARCZYK, *Prorok Żywego Kościoła. Ks. Franciszek Blachnicki (1921–1987) – życie i działalność*, Katowice 2008, s. 164; D. BEDNARSKI, *Bractwa pobożne, stowarzyszenia i ruchy kościelne w diecezji katowickiej (1945–1989)*, Katowice 2011, s. 123; A. ADASZYŃSKA-BLACHA, *Gwałtownik Królestwa Bożego*, [w:] A. ADASZYŃSKA-BLACHA, D. MAZUR, *Ks. Franciszek Blachnicki. Biografia i wspomnienia*, Kraków 2016, s. 55; M. PALUCH, *Zarys historii Ruchu Światło-Życie*, Lublin–Kraków 1998, s. 11.

relacji oraz prasy. Ważnym źródłem informacji okazały się również opublikowane wspomnienia, w tym w szczególności „dziennik” spisany przez Franciszka Blachnickiego w więzieniu w Katowicach³. Wykorzystano także dostępną literaturę, w tym przede wszystkim biografię Franciszka Blachnickiego oraz publikację poświęconą historii Kościoła katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (PRL). Duży walor poznawczy posiada biografia Adama Wodarczyka *Prorok Żywego Kościoła. Ks. Franciszek Blachnicki (1921–1987) – życie i działalność*⁴, która stała się podstawą do stworzenia rysu biograficznego w niniejszej publikacji. Sięgnięto również do publikacji Agaty Adaszyńskiej-Blachy oraz Doroty Mazur *Ks. Franciszek Blachnicki. Biografia i wspomnienia*⁵, zawierającej najnowszy stan badań.

W tym miejscu autorzy chcieliby podziękować wszystkim osobom, które przyczyniły się do powstania niniejszej publikacji. W pierwszej kolejności podziękowania należą się proboszczowi parafii Świętego Jerzego w Rydułtowach księdzu Markowi Gwioździkowi, Dyrektorowi Liceum Ogólnokształcącego im. Noblistów Polskich w Rydułtowach dr. Piotrowi Skowronkowi, Małgorzacie Brzonkalik-Skowronek, Janinie Zieleźny, Emilii Skowronek, a także byłemu proboszczowi parafii Świętego Jerzego w Rydułtowach księdzu Konradowi Opitkowi. Autorzy składają podziękowania również Burmistrzowi Miasta Rydułtowy Korneli Newy za dofinansowanie publikacji. Podziękowania pragniemy skierować także do recenzenta niniejszej publikacji prof. dr. hab. Kazimierza Miroszewskiego. Szczególne wyrazy wdzięczności składamy osobom, które udzieliły wywiadów na potrzeby niniejszej publikacji. W tym miejscu dziękujemy wszystkim, których z imienia i nazwiska nie sposób tutaj wymienić, a którzy służyli radą, pomocą i dobrym słowem przy powstawaniu niniejszej publikacji.

³ F. BLACHNICKI, *Rekolekcje więzienne. Notatki z „rekolekcji zamkniętych” odprawianych w Centralnym Więzieniu w Katowicach w czasie od 15 marca do 19 lipca 1961 r.*, Kraków [brak roku wydania].

⁴ A. WODARCZYK, *Prorok Żywego Kościoła...*

⁵ A. ADASZYŃSKA-BLACHA, D. MAZUR, *Ks. Franciszek Blachnicki...*